

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

ХЕРСОНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра економіки

О8811

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора
ХННІ НУК
к.т.н. проф. НУК О.М. Дудченко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline
«Фінансовий менеджмент»
«Financial Management»

рівень вищої освіти	<i>другий магістерський</i>
тип дисципліни	<i>обов'язкова</i>
мова(и) викладання	<i>українська</i>

Херсон – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» є однією із складових комплексної підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань – 07 «Управління та адміністрування», спеціальності – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньо-професійної програми – «Бізнес і приватне підприємництво».

«12» травня 2022 року. - 29 с.

Розробник: Надточій І.І. – д.е.н., доцент.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» розглянуто на засіданні кафедри економіки.

Протокол № 06 від «13» травня 2022 р.

Завідувач кафедри

О.Е. Ломоносова

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» розглянуто методичною радою ХННІ НУК.

Протокол №10 від «19» травня 2022 р.

Голова методичної ради ХННІ НУК

О.М. Дудченко

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» затверджено методичною радою ХННІ НУК.

Протокол №10 від «19» травня 2022 р.

Голова методичної ради ХННІ НУК

О.М. Дудченко

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» узгоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми:

«Бізнес і приватне підприємництво»

д.е.н., професор

О.Е. Ломоносова

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	6
2. Мета навчальної дисципліни	7
3. Передумови для вивчення дисципліни	7
4. Очікувані результати навчання	8
5. Програма навчальної дисципліни.....	8
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	19
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	20
8. Критерії оцінювання результатів навчання	25
9. Засоби навчання	25
10. Рекомендовані джерела інформації	26

ВСТУП

Анотація

В сучасних умовах об'єктивно зростає роль фінансового менеджменту як комплексу взаємопов'язаних управлінських рішень і заходів на різних рівнях управління фінансовими ресурсами, спрямованих на підвищення ринкової вартості підприємства. Вартісно-орієнтовані технології стали домінуючим фактором прогресивних перетворень у практиці господарювання зарубіжних і вітчизняних підприємств. Із ними пов'язують впровадження принципово нових форм і методів управління фінансовими ресурсами, використання сучасних механізмів фінансового ринку.

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Вивчення дисципліни базується на компетенціях, отриманих внаслідок опанування таких дисциплін, як «Фінанси», «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Управління якістю».

Знання та практичні навички отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» можуть бути успішно використані при виконанні магістерської роботи та у подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: менеджмент, аналіз, грошовий потік, фактори управління, фінансові ресурси, фінансові ризики, планування, антикризове управління.

Abstract

In modern conditions, the role of financial management as a set of interrelated management decisions and measures at different levels of financial resources management, aimed at increasing the market value of the enterprise is growing. Cost-oriented technologies have become the dominant factor of progressive transformations in the management practice of foreign and domestic enterprises. They are associated with the introduction of fundamentally new forms and methods of financial resources management, the use of modern mechanisms of the financial market.

The program of the discipline «Financial Management» is made according to the educational-professional training program for applicants for the second (master's) level of higher education. The study of the discipline is based on the competencies acquired as a result of mastering such disciplines as «Finance», «Economics of an Enterprise», «Management», «Quality Management».

The knowledge and practical skills acquired during the study of the discipline «Financial Management» can be successfully used in the master's thesis and future professional activities.

Key words: management, analysis, cash flow, management factors, financial resources, financial risks, planning, crisis management.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Модулів - 3	Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»		
Електронний адрес на сайті ХННІ НУК: http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/Business_trade_and_exchange_activities.html	Освітньо-професійна програма: «Бізнес і приватне підприємництво»	Рік підготовки	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - курсова робота		1	1
Загальна кількість годин - 180		Семестри	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: – 4 год; самостійної роботи студента: – 8 год.	Освітній рівень: другий (магістерський)	Лекції, год.	
		30	12
		Практична робота, год.	
		30	12
		Самостійна робота, год.	
		120	156
Види контролю:		Екзамен, курсова робота	Екзамен, курсова робота

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить:

- для денної форми навчання – 0,5:1;
- для заочної форми навчання – 0,15:1.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» є формування у студентів згідно зі Стандартом вищої освіти України, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 10.07.2019 р. № 961, таких компетентностей:

1) інтегральну компетентність:

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог;

2) загальні компетентності:

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

3) предметні компетентності:

ФК3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ФК4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

ФК6*. Розуміння сутності та методологічних основ фінансового менеджменту, управління фінансовими ризиками та застосування інструментів антикризового управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» базується на знаннях, отриманих в результаті вивчення таких курсів, як: «Фінанси», «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Управління якістю».

4. Очікувані результати навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» у студентів мають бути сформовані такі програмні результати навчання як:

ПР2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПР3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

ПР9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПР10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПР14*. Організувати систему фінансового менеджменту на підприємстві, аналітичну роботу, фінансове планування, антикризове фінансове управління.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи фінансового менеджменту

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Теоретичні засади і сутність фінансового менеджменту. Суб'єкти фінансового менеджменту. Об'єкти фінансового менеджменту. Функції і механізм фінансового менеджменту.

Джерела інформації: основні [1, с. 6-14], [2, с. 6-17], [4, с. 9-27], [5, с. 3-32], [7, с. 9-22]; додаткові [19], [20], [24], [28].

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Управлінська звітність.

Джерела інформації: основні [1, с. 15-22], [2, с. 17-26], [4, с. 27-35], [5, с. 35-54], [7, с. 28-35]; додаткові [19], [20], [24].

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві.

Сутність і види грошових потоків підприємства. Методи розрахунку величини грошового потоку та оцінка руху грошових коштів підприємства. Шляхи оптимізації грошових потоків підприємства. Управління електронними грошовими потоками.

Джерела інформації: основні [1, с. 33-47], [2, с. 29-50], [4, с. 72-96], [5, с. 57-94], [7, с. 41-50]; додаткові [19], [24], [28].

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Час як фактор у фінансових розрахунках. Методи урахування податків та інфляції. Криві доходності інвестицій. Аналіз часових рядів і методи фінансового прогнозування.

Джерела інформації: основні [1, с. 23-32], [2, с. 50-60], [5, с. 97-110], [7, с. 57-68]; додаткові [19], [24].

Тема 5. Управління прибутком.

Сутність, функції та роль прибутку в умовах ринкової економіки. Формування та використання прибутку в ринкових умовах. Аналіз рентабельності. Оптимізація управління прибутком підприємства.

Джерела інформації: основні [1, с. 48-55], [2, с. 60-78], [4, с. 132-160], [5, с. 113-150], [7, с. 73-92]; додаткові [19], [24].

Тема 6. Управління активами.

Управління основним капіталом. Нематеріальні активи підприємства, методи їх оцінки та управління Регулювання оборотних активів підприємства. Управління вартістю компанії як цілісного майнового комплексу.

Джерела інформації: основні [1, с. 56-86], [2, с. 79-112], [5, с. 153-211], [7, с. 105-115]; додаткові [19], [24], [28].

Модуль 2. Управління структурою капіталу та інвестиціями підприємства

Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу.

Структура власного капіталу. Вартість елементів власного капіталу.
Структура позикового капіталу. Вартість елементів позикового капіталу.
Середньозважена вартість капіталу підприємства.

Джерела інформації: основні [1, с. 87-97], [2, с. 113-135], [4, с. 98-129], [5, с. 213-248], [7, с. 130-157]; додаткові [19], [24].

Тема 8. Управління інвестиціями.

Сутність інвестиційної діяльності підприємства. Види інвестицій.
Показники ефективності інвестицій. Чистий приведений дохід. Внутрішня норма доходності. Термін окупності інвестицій. Рентабельність інвестицій.

Джерела інформації: основні [1, с. 98-113], [2, с. 136-157], [4, с. 162-187], [5, с. 251-288], [7, с. 165-211]; додаткові [19], [24], [28].

Тема 9. Управління фінансовими ризиками

Класифікація фінансових ризиків підприємства. Методи оцінки фінансових ризиків. Диверсифікація інвестицій і мінімізація ризику фінансового портфеля підприємства. Управління валютними ризиками підприємства.

Джерела інформації: основні [1, с. 114-126] [2, с. 158-175], [4, с. 189-217], [5, с. 291-320], [7, с. 218-233]; додаткові [19], [24], [28].

Тема 10. Аналіз фінансових звітів.

Сутність діагностичного аналізу підприємства. Ключові фінансові показники діяльності підприємства. Аналіз показників прибутковості (рентабельності) та ділової активності підприємства по системі «Дюпон». Методика оцінювання кредитоспроможності позичальника.

Джерела інформації: основні [1, с. 127-141], [2, с. 192-208], [5, с. 323-352]; додаткові [19], [24].

Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.

Загальні принципи фінансового планування. Стратегічне планування діяльності. Методичні засади процесу бюджетування на підприємстві. Аналіз беззбитковості та цільове планування прибутку.

Джерела інформації: основні [1, с. 142-151], [2, с. 209-215], [4, с. 219-249], [5, с. 355-374], [7, с. 257-276]; додаткові [19], [24], [28].

Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві.

Антикризове індикативне планування. Фінансовий аналіз за відкритими даними. Напрями стабілізації показників фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. Методи реструктуризації підприємств.

Джерела інформації: основні [1, с. 152-174], [2, с. 218-227], [4, с. 251-279], [5, с. 377-454], [7, с. 281-302]; додаткові [19], [24].

Модуль 3. Курсова робота

Визначення теми курсової роботи та складання плану. Затвердження теми і плану курсової роботи у керівника. Підбір і вивчення рекомендованої літератури. Складання бібліографії. Збір та обробка фактичних і статистичних даних. Класифікація, систематизація та опрацювання даних згідно з послідовністю розділів плану курсової роботи. Проведення розрахунків, обґрунтування пропозицій, побудова таблиць та графіків, формування висновків та здійснення редагування. Написання тексту і оформлення курсової роботи. захист курсової роботи.

Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за модулями

Назва модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. Теоретичні основи фінансового менеджменту								
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту. Теоретичні засади і сутність фінансового менеджменту. Суб'єкти фінансового менеджменту. Об'єкти фінансового менеджменту. Функції і механізм фінансового менеджменту	3	1	1	1	6	1	1	4
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Управлінська звітність	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві. Сутність і види грошових потоків підприємства. Методи розрахунку величини грошового потоку та оцінка руху грошових коштів підприємства. Шляхи оптимізації грошових потоків підприємства. Управління електронними грошовими потоками	12	4	4	4	10	1	1	8
Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Час як фактор у фінансових розрахунках. Методи урахування податків та інфляції. Криві доходності інвестицій. Аналіз часових рядів і методи фінансового прогнозування	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 5. Управління прибутком. Сутність, функції та роль прибутку в умовах ринкової економіки. Формування та використання прибутку в ринкових умовах. Аналіз рентабельності. Оптимізація управління прибутком підприємства	6	2	2	2	7	1	1	5
Тема 6. Управління активами. Управління основним капіталом. Нематеріальні активи підприємства, методи їх оцінки та управління Регулювання оборотних активів підприємства. Управління вартістю компанії як цілісного майнового комплексу	12	4	4	4	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем 1	45	15	15	15	45	6	6	33

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 2. Управління структурою капіталу та інвестиціями підприємства								
Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу. Структура власного капіталу. Вартість елементів власного капіталу. Структура позикового капіталу. Вартість елементів позикового капіталу. Середньозважена вартість капіталу підприємства	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 8. Управління інвестиціями. Сутність інвестиційної діяльності підприємства. Види інвестицій. Показники ефективності інвестицій. Чистий приведений дохід. Внутрішня норма доходності. Термін окупності інвестицій. Рентабельність інвестицій	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 9. Управління фінансовими ризиками. Класифікація фінансових ризиків підприємства. Методи оцінки фінансових ризиків. Диверсифікація інвестицій і мінімізація ризику фінансового портфеля підприємства. Управління валютними ризиками підприємства	12	4	4	4	10	1	1	8
Тема 10. Аналіз фінансових звітів. Сутність діагностичного аналізу підприємства. Ключові фінансові показники діяльності підприємства. Аналіз показників прибутковості (рентабельності) та ділової активності підприємства по системі «Дюпон». Методика оцінювання кредитоспроможності позичальника	12	4	4	4	6	1	1	4
Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування. Загальні принципи фінансового планування. Стратегічне планування діяльності. Методичні засади процесу бюджетування на підприємстві. Аналіз беззбитковості та цільове планування прибутку	3	1	1	1	7	1	1	5
Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві. Антикризове індикативне планування. Фінансовий аналіз за відкритими даними. Напрями стабілізації показників фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. Методи реструктуризації підприємств	6	2	2	2	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем 2	45	15	15	15	45	6	6	33

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 3								
Курсова робота								
1. Визначення теми курсової роботи та складання плану. Затвердження теми і плану курсової роботи у керівника	10	-	-	10	10	-	-	10
2. Підбір і вивчення рекомендованої літератури. Складання бібліографії. Коригування плану курсової роботи	20	-	-	20	20	-	-	20
3. Збір та обробка фактичних і статистичних даних. Класифікація, систематизація та опрацювання даних згідно з послідовністю розділів плану курсової роботи	20	-	-	20	20	-	-	20
4. Проведення розрахунків, обґрунтування пропозицій, побудова таблиць та графіків, формування висновків та здійснення редагування. Уточнення планів з урахуванням матеріалу	20	-	-	20	20	-	-	20
5. Консультація з питань оформлення курсової роботи. Написання тексту і оформлення курсової роботи. Підготовка до захисту курсової роботи. Консультація з різних загальних питань	20	-	-	20	20	-	-	20
6. Захист курсової роботи	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	90	-	-	90	90	-	-	90
Разом з дисципліни	180	30	30	120	180	12	12	156

Примітка: для студентів заочної форми навчання читаються оглядові лекції за темами модулів в обсягах відповідно до табл. 2.

Теми практичних занять

Теми практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	2
2	Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	2
3	Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві	2
4	Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	4
5	Тема 5. Управління прибутком	2
6	Тема 6. Управління активами	4
7	Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу	4
8	Тема 8. Управління інвестиціями	2
9	Тема 9. Управління фінансовими ризиками	2
10	Тема 10. Аналіз фінансових звітів	2
11	Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	2
12	Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві	2
Разом		30

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 4.

Розподіл годин самостійної роботи за видами та формами навчання

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		
		Норматив	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Підготовка до лекційних занять	1 год. на 1 лекцію	10	18
2	Підготовка до практичних занять	1 год. на 1 заняття	10	18
3	Підготовка курсової роботи	на 1 роботу	90	90
4	Підготовка до екзамену		10	15
5	Виконання контрольної роботи	до 30 год. на 1 роботу	-	15
	Разом		120	156

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання полягає у виконанні курсової роботи і створює умови для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують у процесі навчання, а також застосування знань на практиці. Курсова робота виконується самостійно і не входить до тижневого аудиторного навантаження здобувача. Курсові роботи видаються студентам в терміни, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Викладач контролює виконання індивідуального навчально-дослідного завдання на консультаціях. У робочій програмі навчальної дисципліни повинно бути наведена загальна характеристика та тематика курсових робіт.

Виконання курсової роботи дає змогу студенту навчитися самостійно використовувати та узагальнювати теоретичні положення та інформаційні матеріали, формулювати власні погляди стосовно невіршених проблем та обґрунтовувати висновки і пропозиції, спрямовані на розв'язання їх.

Метою курсової роботи є поглиблення і закріплення теоретичних знань з дисципліни та набуття студентами вмінь пов'язувати свої знання з практикою.

Перелік етапів курсової роботи та термін їх виконання наведений у табл. 5.

Етапи курсової роботи

Таблиця 5

№ з/п	Етапи курсової роботи	Консультації з курсової роботи, годин	Терміни виконання, тиждень
1	Визначення теми курсової роботи та складання плану. Затвердження теми і плану курсової роботи у керівника	10	II
2	Підбір і вивчення рекомендованої літератури. Складання бібліографії. Коригування плану курсової роботи	20	IV
3	Збір та обробка фактичних і статистичних даних. Класифікація, систематизація та опрацювання даних згідно з послідовністю розділів плану курсової роботи	20	VII
4	Проведення розрахунків, обґрунтування пропозицій, побудова таблиць та графіків, формування висновків та здійснення редагування. Уточнення планів з урахуванням матеріалу	20	XII
5	Консультація з питань оформлення курсової роботи. Написання тексту і оформлення курсової роботи. Підготовка до захисту курсової роботи. Консультація з різних загальних питань	20	XIV
6	Захист курсової роботи	-	XV
	Разом	90	

Тематика курсових робіт наведена нижче.

1. Фінансовий менеджмент у системі управління підприємством.
2. Системи забезпечення фінансового менеджменту.
3. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту.
4. Фінансове планування як функція фінансового управління підприємством.
5. Фінансовий контроль у системі фінансового управління підприємством.
6. Механізм фінансового менеджменту.
7. Розробка фінансової стратегії підприємством.
8. Формування фінансової політики підприємства.

9. Дослідження фінансового стану підприємства та розробка заходів щодо підвищення ефективності управління ним.

10. Дослідження та розробка механізму активізації ділової активності підприємства.

11. Управління інвестиційною політикою підприємства.

12. Управління фінансовими ресурсами підприємства.

13. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства та методи антикризового управління.

14. Розробка напрямів удосконалення стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємства.

15. Антикризовий фінансовий менеджмент організації.

16. Управління формуванням фінансово-економічного потенціалу підприємства.

17. Прогнозування та планування фінансово-господарської діяльності на підприємстві.

18. Управління фінансовими результатами підприємств.

19. Управління фінансуванням та реалізацією інвестиційних проектів.

20. Реструктуризація підприємства як напрям антикризового управління.

21. Розвиток систем контролю над фінансовими потоками підприємства.

22. Розвиток системи планування у діяльності виробничих підприємств.

23. Поточне фінансове планування діяльності підприємства, види фінансових планів.

24. Управління фінансовими ресурсами підприємства.

25. Управління фінансовими ризиками підприємства.

26. Управління фінансовою політикою підприємства.

27. Управління джерелами фінансування підприємства.

28. Управління капіталом підприємства.

29. Особливості складання фінансового розділу бізнес-плану підприємства.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

– робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;

– пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

– лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;

– ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;

– відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно-чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для практичних занять застосовується:

– практична робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

– усні відповіді;

– виконання практичних завдань;

– курсова робота;

– контрольні роботи (для студентів заочної форми навчання);

– екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою університету.

Поточний контроль знань здобувачів реалізується у формі тестів, який є результатом виконання завдань самостійної роботи. Протягом семестру він проводиться двічі після вивчення першого та другого модулів дисципліни.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення у комбінованій формі проведення екзамену (тестування та усна компонента).

При виставленні підсумкової оцінки (балів) з навчальної дисципліни враховуються результати поточного контролю.

Виконання контрольної роботи є обов'язковою умовою для здобувачів вищої освіти, що навчаються за заочною формою. Завдання для контрольних робіт добираються з теоретичних питань і тестів, що охоплюють зміст робочої програми дисципліни.

Форми контролю результатів

навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Тести для поточного контролю знань здобувачів обираються із загального переліку тестів за відповідними модулями.

Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії (див. табл. 6).

Таблиця 6

Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань здобувачів вищої освіти у формі тестування (для денної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	15	13	11	9	8	7	6	5	4	2

Оцінювання контрольної роботи проводиться за 30-ти бальною шкалою (див. табл. 7).

Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання
контрольної роботи (для заочної форми навчання)

Бал	Критерії оцінювання
30	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки.
0	Роботу не виконано

Узагальнюючі результати поточного контролю знань здобувачів вищої освіти за модулями та формами навчання наведені у табл. 8.

Таблиця 8

Узагальнюючі результати поточного контролю знань
здобувачів вищої освіти за модулями та формами навчання

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Модуль 1		
Тестування	30 балів	-
Разом за модулем	30 балів	-
Модуль 2		
Тестування	30 балів	-
Разом за модулем	30 балів	-
Виконання контрольних робіт (передбачена 1 контрольна робота)	-	60 балів
Всього	60 балів	60 балів

Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти у формі комплексного екзамену

Підсумковий контроль з дисципліни «Фінансовий менеджмент» проводиться після закінчення її вивчення у формі комплексного екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Підсумковий контроль складається з тестування (10 тестових завдань) та усної відповіді на 3 контрольні питання.

Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії оцінювання (див. табл. 9).

Таблиця 9

Критерії оцінювання підсумкового модульного контролю знань здобувачів вищої освіти у формі тестування (для денної та заочної форм навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Критерії оцінювання усної відповіді студентів при складанні комплексного екзамену наведена у табл. 10. Максимальна сума нарахованих балів за одне питання дорівнює 10.

Таблиця 10

Критерії оцінювання усної відповіді здобувачів вищої освіти при складанні комплексного екзамену (для денної та заочної форм навчання)

Бал	Критерії оцінювання
1	2
10	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його висвітлює, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
8	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його висвітлює, розкриває зміст теоретичних запитань, послуговується науковою термінологією. Проте виклад окремих питань недостатньо змістовний та аргументований, допущені окремі несуттєві неточності та незначні помилки
6	Студент загалом володіє навчальним матеріалом, висвітлює його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Допускає окремі суттєві неточності та помилки
4	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, висвітлює його фрагментарно, без обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві неточності

1	2
2	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі висвітлити зміст питань, допускаючи при цьому суттєві помилки
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

Оцінювання курсової роботи проводиться окремо за 100-бальною системою Університету (див. табл. 11).

Таблиця 11

Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання курсової роботи (для денної та заочної форм навчання)

Параметри оцінювання	Кількість балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
1	2	3
Пояснювальна записка	40	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання курсової роботи
	35	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи
	30	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи
	20	Робота, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації

1	2	3
	15	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
	5	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер
Ілюстративна частина	20	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються
	15	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями
	10	Ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість
	5	Ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали
Захист роботи	40	Доповідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати дослідження, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання
	35	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює
	30	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання
	25	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи
	20	Студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи
	15	Студент невпорядковано викладає основні результати дослідження робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання
	10	Студент демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати положення роботи
	5	Студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінкою результатів навчання є сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру за результатами поточного контролю, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, отриманих ним при складанні комплексного екзамену.

У табл. 12 представлений розподіл балів, нарахованих студентам в результаті оцінювання їх освітньої діяльності.

Схема оцінювання освітньої діяльності здобувачів вищої освіти
(для денної та заочної форм навчання)

Таблиця 12

№ модуля	Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
Модуль 1	Тестування	30	-	-
Модуль 2	Тестування	30	-	-
-	-	-	Контрольна робота	60
Підсумковий контроль	Екзамен, в т.ч.	40	Екзамен, в т.ч.	40
	Тестування	10	Тестування	10
	Усна відповідь	30	Усна відповідь	30
Разом		100		100

Розподіл балів, нарахованих студентам в результаті оцінювання курсової роботи представлений у табл. 13.

Таблиця 13

Схема оцінювання курсової роботи здобувачів вищої освіти
(для денної та заочної форм навчання)

№ модуля	Параметри оцінювання	Кількість балів
Модуль 3	Пояснювальна записка	до 40
	Ілюстративна частина	до 20
	Захист роботи	до 40
Разом		100

9. Засоби навчання

З метою формування у майбутніх фахівців професійної компетентності в освітньому процесі використовуються такі засоби навчання:

- мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проекційна апаратура (відеокамери, проектори, екрани тощо);

- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі;
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бігдан І.А., Лачкова Л.І., Лачкова В.М., Жилякова О.В. Фінансовий менеджмент: елект. навчальний посібник. Х.:ХДУХТ, 2017. – 197 с.
2. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.
3. Владимир О.М. Фінансовий менеджмент (опорний конспект лекцій для магістрів денної форми навчання спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю»). Тернопіль, ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. – 128 с.
4. Дема Д.І., Дорохова Л.М., Віленчук О.М. [та ін.]. Фінансовий менеджмент: підручник . Житомир: ЖНАЕУ, 2018. – 320 с.
5. Кнейслер О.В., Квасовський О.Р., Ніпіаліді О.Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: Вид-во «Економічна думка», 2018. – 478 с.
6. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ, 2019. – 520 с.
7. Лапіна І.С., Гончаренко О.М. та ін. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2016. – 313 с.
8. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит»/ укладач Бігдан І.А. – Х.: ХДУХТ, 2014. – 162 с.
9. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 155 с.
10. Пазинич В.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 408 с.

11. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. Фінансовий менеджмент: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 388 с.

12. Фінансовий менеджмент: конспект лекцій для студентів факультету менеджменту та маркетингу / Уклад.: О.В. Кам'янська, Ж.М. Жигалкевич. – К.: НТУУ «КПІ», 2014. – 57 с.

13. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / За заг. редакцією д-ра екон. наук І.О. Школьник та канд. екон. наук В.М. Кремень [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]. – Суми, 2014. – 427 с.

14. Фінансовий менеджмент: підручник. / Петро Бечко та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 496 с.

Допоміжна література

15. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами. М.: Омега-Л, 2010.

16. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. К.: Ника-Центр; Эльга, 2005.

17. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.

18. Воробйова І.А., Погорелова О.В. Практикум з фінансового менеджменту: навчальний посібник. Миколаїв: УДМТУ, 2004. 125 с.

19. Грідчіна М.В. Фінансовий менеджмент: курс лекцій. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 268 с.

20. Євтух О.Т., Євтух О.О. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. – 456 с.

21. Коротков Э.М. Антикризисное управление: учебник. М.: Инфра-М, 2000. – 432 с.

22. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2003. – 256 с.

23. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2009. – 256 с.

24. Момот Т.В., Безугла В.О., Тараруєв Ю.О., Кадничанський М.В., Чалий І.Г. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
25. Непочатенко О.О. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. – 496 с.
26. Рогальська Н.Г., Рогальський О.Ф. Фінансовий менеджмент: підручник. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2008. – 338 с.
27. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2003. – 554с.
28. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. редакцією В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. – 539 с.
29. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 536 с.
30. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
31. Шапкин А.С., Шапкин В.А. Теория риска и моделирование рискованных ситуаций: учебник. – Дашков и К, 2005. – 880 с.
32. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика финансового анализа. М.: Инфра-М, 2006.
33. Штангрет А.М., Копилюк О.І. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. К.: Знання, 2007. – 335 с.
34. Энциклопедия финансового риск-менеджмента; под ред. А.А. Лобанова, А.В. Чугунова. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2010.
35. Яремко І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій: монографія. – Л.: Каменяр, 2009. – 176 с.

Інформаційні ресурси

36. Господарський кодекс України. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

37. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>.

38. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>.

39. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL:
<http://www.sfs.gov.ua>.

40. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

41. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:
<http://minfin.gov.ua>.

42. Офіційний сайт Національного банку України. URL:
<http://www.bank.gov.ua>.

43. Офіційний сайт Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.

44. Офіційний сайт ХННІ НУК. URL: <http://kb.nuos.edu.ua>.